

* XV. yüzyılda öykü

Bu yüzyılın öykü yazıcılığı geniş ölçüde Boccaccio'nun taklidi esasına dayanır. Yazarlar onun işlediği konuları yinelemekten öteye pek geçemezler. Bu alanın en başarılı yazarı Salerno'lu Tommaso Guardati'dir. Masuccio Salernitano adıyla da bilinen Yazar 1410-1415 yılları arasında doğdu. Ömrünü Napoli'de Aragon hanedanının sarayında geçirdikten sonra yine doğduğu kentte 1476 yılı dolaylarında öldü. Yaşamına ilişkin fazla bilgi yoktur. Sadece onun donanma komutanı Roberto di Sanseverino'nun sekreterliğini yaptığı biliniyor. Masuccio bu yüzyılın en başarılı öykü derlemesi kabul edilen *Novellino* adlı yapıtıyla tanınır. Yazar Boccaccio'dan ve Juvenalis'den esinlendiğini belirtir. Yapıtı oluşturan 50 öykü konu benzerliği esasına göre 5 kısma bölünür. İlk üç bölümde sırayla din adamlarının marifetlerine, kıskançların başına gelenlere, kadınlardaki ahlak bozukluğuna yer verilir. Dördüncü bölümde Yazarın deyimiyle "kısmen hüznü, kısmen neşeli ve nükteli" konular yer alır ve son bölümde "büyük adamların yaptığı övgüye değer işler ve sonu tathya bağlanan diğer olaylar" konuyu oluşturur. Yazar dünyanın bozukluğunu ortaya koyarken, özellikle din adamlarında ve kadınlarda ahlak bozukluğu konusunu işlerken tutumu sert, karamsar ve öfkeli. Bu yozlaşmanın Hümanizmin ilkelerine ters düştüğünün bilincindedir. Masuccio yaşadığı dünyanın çirkinliklerini sergileyerek yermek isteyen bir ahlakçı görünümündedir. Boccaccio'daki komik, umursamaz tutum onda yoktur. En canlı, alaya ve gülmeye yer veren öykülerde bile gergin bir hava sezilir. Masuccio bu polemik tutumdan sıyrılabildiği ve ahlak öğütçülüğünü bir yana bırakabildiği ölçüde sanatında başarılı olur, şiirsel ifadelerle ulaşır. Üslup bakımından da Boccaccio'yu örnek alan Masuccio'nun cümleleri oldukça uzun ve karmaşıktır. Sanatına büyük özen gösteren Yazar öyküleri ilk kaleme alınış biçimlerinde bırakmayıp yeniden işlemek alışkanlığında idi. Kullandığı dil Napoli aydınlarının dili olup Toscana dilinden alınma edebiyat terimleriyle karışiktır.

* XV. yüzyılın ilk yarısında lirik şiir

XV. yüzyılda lirik şiir Petrarca taklitçiliğinden öteye geçemedi. Sayıca az olan bu taklitçi ozanlar *Canzoniere*'deki derin ve modern aşk duygusuna bir yenilik getiremedikleri gibi onun biçimlerini de yenileyemediler. Halk dili olan İtalyanca ile yazan bu ozanlarda Petrarca'dan alınma öğelerin yanında klasik Eskiçağ yazarlarından, Stil Nuovo şiirinden ve Dante'den alınma öğelere de rastlanır. Bu yazarların en önemlisi doğum tarihi saptanamayan, sadece 1449'da öldüğü bilinen Valmontone'li Giusto dei Conti'